

HET WOORD VAN DE WEEK

ORGAAN VAN DE HUMANISTISCHE LUISTERKRING

Administratie Humanistische Luisterkring, Oudegracht 152, Utrecht. Postgiro 58.
 Abonnementsprijs f 4,— per jaar. Buitenland f 5,60 per jaar, voor België f 4,60.
 Voor leden van de Humanistische Luisterkring f 3,— per jaar. Losse nummers f 0,25.
 Contrib. Luisterkr. f 1,— . Dit bedrag tezamen met bovengenoemde f 3,— te voldoen.

IN LIMBURG STAAT EEN HUIS

Daar staan er wel meer, maar sedert 23 juni is er dan ook een, dat het bordje op zijn gevel heeft: Humanistisch Gemeenschapshuis. Het is wel bescheiden en het valt helemaal niet op door een bijzondere architectuur. Eigenlijk is het van buiten gezien niet veel meer dan een stenen loods, maar wie de deur binnengaat ziet een gezellige ruimte voor zich, ontdekt een aardige bestuurskamer en een eenvoudige, maar doelmatige keuken. En aangezien het geheel in moderne kleuren is uitgevoerd, maakt het niet alleen een plezierige, maar bovendien ook een stijlvolle indruk. Het staat op een flink stuk grond aan de buitenkant van Brunssum en wie door de ruiten kijkt, ziet aan de ene zijde het wijde, golvende Limburgse land, zonder dat flats, fabrieken of wat voor teken van de stedelijke beschaving zijn aandacht afleiden.

Dat bescheiden gebouwtje, dat nu als middelpunt van het humanistische gemeenschapsleven in Brunssum en omgeving dienst gaat doen, heeft al een lange geschiedenis. Vóór de oorlog gebouwd door leden van de jeugdbeweging, tijdens de oorlog in beslag genomen door het Arbeidsfront, daarna weer zo goed mogelijk hersteld voor het jeugdwerk van de vakbeweging, was het niet meer te exploiteren en moest het worden verkocht. Maar van de oprichters, die het in hun jonge jaren in elkaar gezet hebben, zijn er velen thans lid van het Humanistisch Verbond en ze kregen elke keer een steek door hun hart als ze zagen, hoe het verval voortschreed. En toen het verkocht moest worden, hebben ze alles in het werk gesteld om het voor het werk van het Verbond te verkrijgen en ze zijn daar met steun van het Hoofdbestuur in geslaagd. Dat ze daarna, door vrijwel dag en nacht hard te werken het in de huidige staat hebben kunnen brengen, heeft hen alleen maar voldoening ge-

schonken.

Die kleine groep humanisten is overigens niet van plan, het alleen voor zich zelf te houden, maar ze zien het ook als een plaats waar anderen gebruik van zullen kunnen maken. Het is een stuk dienst aan de gemeenschap, en dat men dat heeft begrepen, bleek uit de grote belangstelling vanuit allerlei groepen van de bevolking, die de opening bijwoonden.

Verbandsvoorzitter van Praag, die uitgenodigd was om de officiële opening te verrichten heeft in zijn toespraak de taak van het humanisme in de samenleving nog eens beklemtoond en er bovendien op gewezen, dat er in de waardering en begrip voor het moderne georganiseerde humanisme ook in de katholieke wereld een kentering ten goede is ingetreden. En hoe men plaatselijk dit initiatief op prijs stelde bleek wel uit de lange rij van sprekers die hun gelukwensen kwamen aanbieden en dat van een stoffelijk blijk van medeleven vergezeld lieten gaan. Het waren overigens niet alleen mensen uit Limburg, die kwamen feliciteren. Enkele gemeenschappen en gewesten van het H.V. hadden brieven en telegrammen gestuurd of een vertegenwoordiger. Zelfs waren er een paar Duitse geestverwanten aanwezig.

Zo staat thans in Brunssum het tweede eigen huis van het Humanistisch Verbond. Het wordt tijd, dat de plannen, die men elders al jaren koestert, tot verwezenlijking komen. Hoe men dat moet doen, heeft de bestuurder uit Bussum ondervonden, die op zijn tocht naar het huis, de weg vragende, vele malen ten antwoord kreeg: gewoon rechthoek. En hij heeft er de les uitgetrokken, dat als je inderdaad dat zo hevig begeerde eigen gebouw wilt krijgen, je als motto dient te kiezen: rechthoek op het doel af. Veel succes, zowel in Limburg met het bereikte als met de plannen elders.

Vakantie 1962

De buitenwerkcommissie van het Humanistisch Verbond organiseert de volgende kampen. Voor nadere inlichtingen: Centraal Bureau, Oudegracht 152, Utrecht.

Kinderkamp 10—12 jaar Elspeet 14—21 juli f 39,50

Tentenkamp 13—15 jaar Texel 31 juli—10 aug. f 50,—. (vol geboekt)

id. id. id. 18—28 aug. f 50,—.

Familie zeilkamp te Langweer 4—18 aug. f 65,— per week.

GEMASKERDEN

Kent u ze ook, mensen, die nooit helemaal zichzelf zijn? Die, of door een onberispelijke beleefdheid anderen op een veilige afstand houden, of joviaal doen, te joviaal — maar het klinkt onecht —, of elke poging aan een gesprek een ernstige wending te geven doen mislukken in een kwinkslag — een enkele keer mag dit een aardig spelletje zijn, als ook de ander er op ingaat en tegen hem opgewassen blijkt, maar het is zo vrijblijvend en het leidt tot niets —, of zo voorzichtig zijn in het spreken, zo weinig zeggen, dat het onplezierig aandoet en afschrikt, of enz.

Hoeveel mensen passen er niet voor anderen nader te komen? Dat zou immers op wederzijds vertrouwen moeten berusten. En je kunt toch niemand vertrouwen. Hoe vaak hebben zij dat niet ondervonden? Neen, zij bedanken er voor zich bloot te geven. Zulke mensen gaan door het leven zich verbergend achter een met de omstandigheden wisselend masker.

Mensen, wie deze houding tot een tweede natuur geworden is, die steeds gemaskerd door hun leven gaan in alle omstandigheden en tegenover iedereen, wij zullen ze wel niet elke dag tegenkomen, evenmin als hen, die, wat er ook gebeurt zich tonen, zoals zij zijn. Maar om zulke uitersten is het mij nu niet te doen. Mijn belangstelling gaat uit naar gewone mensen, die niet altijd gewoon doen, dat in bepaalde omstandigheden niet willen of... niet kunnen. Die ontmoet ik vaker, ook als ik met mijzelf alleen ben en in ogenblikken van bezinning mijn eigen gedrag tegenover anderen onder de loupe neem. Dan weet ik dat het ook mij overkomt, dat ik mijn gelaat in de plooi zet, mijn woorden net iets te zorgvuldig kies, kortom mij voor de ander verberg. Het is belangrijk dit van zichzelf te zien, immers als wij dan ons er aan ergeren, dat een ander ons zo nader, zal de drang hem dat te verwijten op de achtergrond treden. In de plaats van verwijten komen er vragen op. Waarom doe ik zo? Wat betekent dat? Waartoe dient zo'n masker? Wat is de oorzaak van mijn onvermogen (mijn onwil) juist in die omstandigheden mijzelf te zijn. Het loont de moeite naar een antwoord op deze en dergelijke vragen te zoeken. Dan ontstaat er ook een beter begrip voor de positie van een ander en wij kunnen ons een oordeel vormen over het meer of minder wenselijke van zo'n poging zich te verbergen.

Dus nu eerst: Wat steekt hier achter? Waartoe deze maskerade? Ik wil mij niet bloot geven, krijgt men vaak als antwoord op zulke vragen te horen. Een emotioneel antwoord, dat reeds door de woordkeus de vrees verdraagt, als men zich geeft, zoals men is, gekwetst te zullen worden op een gevoelig punt of de verwachting niet begrepen te worden en dan te kijk te staan als een vreemdsoortig en dus dwaas wezen. Het masker wordt dan door de betrokkene beschouwd als het middel zich te vrijwaren voor zulke pijnlijke gevolgen. Hij zou het niet kunnen verdragen bespot of aangehaakt te worden

of bloot te staan aan een vernietigende kritiek, welke niets opbouwends in zich heeft en alleen maar bedoeld schijnt om hem pijn te doen.

Nu valt het niet te ontkennen, dat als deze vrees op goede gronden berust, het masker nuttige diensten verricht. Het behoedt hem voor reacties, die hij niet verwerken kan. Maar... is het onheil, dat hij vreest altijd een reëel gevaar? Dat is het punt, waar het op aan komt. En deze vraag kan men veilig met neen beantwoorden, zodra blijkt dat die vrees eigenlijk jegens ieder ander mens gekoesterd wordt. Dan is het tijd de noodvlag te hijsen. Want echt menselijk leven is slechts mogelijk met anderen en samenleven eist openheid, bereidheid zich te geven, zoals men is en, als noodzakelijke aanvulling, de ander niet van te voren al anders willen hebben dan hij is.

Teneinde deze uitspraak, de kern van wat ik betogen wil, nader toe te lichten vraag ik mij af: hoe gedraag ik mij, indien ik, bedacht op eigen veiligheid, er van afzie om welke reden of onder welk voorwendsel ook mijzelf te laten zien zoals ik ben. Er van af zien, de mogelijkheid het anders te doen is dus aanwezig. Ik negeer dan mijn heimelijke verlangen naar een meer menselijke benadering van die ander en zet het masker op, dat ik vaker hanteer. Welnu van dat ogenblik af ben ik afhankelijk van en dus gebonden aan wat er van buiten tot mij komt. Mijn omgeving, tegen welke invloed ik gemeend heb mij te moeten beschermen, bepaalt mijn doen en laten, ik reageer alleen maar. Van mijn mogelijkheden vrij te beslissen, zelf plannen te maken en uit te voeren heb ik in zulk een situatie afstand gedaan. Wat mij tot mens maakt in tegenstelling tot het instinctief reagerend dier, mijn creatief vermogen, is buiten werking gesteld.

Is dat niet wat veel gezegd, zult u vragen. Ik meen van niet en onderbreek even mijn gedachtengang om aan een paar voorbeelden te tonen, hoe iemand die alleen maar reageert op wat er op hem afkomt een stuk van zijn menselijke vrijheid is kwijt geraakt. Het meest sprekende is het neen zeggen van een opgroeiend kind. Dan denk ik niet aan een kleuter. Die geeft met zijn neen zowel als met zijn ja uiting aan zijn eigen wensen. Hij beoordeelt van zichzelf uit wat hij al of niet wil. Hij ageert. Ik denk aan de puber, die bezig is volwassen te worden. Het verlangen zijn eigen weg te zoeken en die te gaan doet zich in hem gevoelen. In die jaren ziet hij zijn ouders als de natuurlijke belagers van zijn groeiende zelfstandigheid. Niet altijd terecht, maar in menig geval bepaald niet geheel ten onrechte. Welnu, hem kan het gebeuren, dat, als vader of moeder hem een voorstel voorlegt, hij het zonder meer afwijst, niet zo zeer omdat de inhoud van het voorstel hem niet aanstaat, maar omdat het nu maar eens uit moet wezen met die eeuwige bedillerij. Dit neen is pure reactie. Het komt voor, dat hij zó handelt in strijd met zijn eigen wensen. Zijn neen klinkt er niet minder kloek om.

De reactie is geheel bepaald door de situatie, waarin hij verkeert. Zou een ander, die, als het er op aankomt niets over hem te zeggen heeft, dit voorstel gedaan hebben, hij zou het onbevungen beoordeeld hebben en zijn antwoord zou een vrije keus geweest zijn. Een ander voorbeeld Iemand heeft bijzonder onaangename herinneringen aan de jaren waarin zijn ouders hem dwongen tot kerkgang en tot zijn vrijheid beperkende zondagsrust. Dat heeft veel conflictstof opgehoopt, een uiterst pijnlijke uitbarsting is gevolgd en hij heeft tenslotte de kerk de rug toegekeerd. Hij had immers ontdekt, dat hij er niet in thuis hoorde. Hij is er buiten gebleven. Hoe? Als u dat van iemand, die u goed kent, zou willen weten, begin dan een rustig gesprek met hem over kerk en godsdienst. Wordt dit een verantwoordte gedachtenwisseling, waarin blijkt, dat hij, uiteraard tot op zekere hoogte, op zijn wijze met zijn levensproblemen is klaar gekomen dan toont hij daarmee zijn vrijheid in dit opzicht. Hij is van dit verleden losgekomen. Wekt echter een onschuldige opmerking uwerzijds ergenis, komen er emotionele reacties — ik gebruik nu met opzet dit woord reacties — of wordt met duidelijke voorliefde het gesprek gebracht op bijgeloof, achterlijkheid, machtsmisbruik e.d., hoewel u daar geen aanleiding toe gaf, dan ligt de conclusie voor de hand, dat weliswaar de positieve banden met het verleden doorgesneden zijn, maar dat daar negatieve voor in de plaats gekomen zijn. Dit soort reacties toont haar ware aard in vertroebeling van het oordeel en de onmogelijkheid tot een vrije benadering van de desbetreffende levensvragen. Alleen maar reageren betekent dus altijd een aanzienlijke vrijheidsbeperking.

Ik keer terug tot het onderwerp, dat ons bezighield. De mens, die in bepaalde omstandigheden een masker draagt, zich min of meer opzettelijk anders voordoet dan hij is, reageert. Hij komt dus in die situatie niet toe aan activiteit, die van hemzelf uitgaat en waarin hij zich thuis voelt. Er zit iets gedwongens, iets krampachtigs in deze houding. Niet alleen misleidt hij de ander, hij doet ook zichzelf te kort. Als het masker n.l. goed functioneert en hem dus het gevoel geeft veilig te zijn, bevestigt het hem in een levenshouding, die gekunsteld, onwaarachtig en onvruchtbaar is. Nog eens, er kunnen omstandigheden zijn, waarin men dit alles op de koop toe neemt. Wie dit doet na voorafgaand rustig overleg, omdat hij meent te weten, dat dit in de gegeven situatie de enig juiste mogelijkheid is, handelt op dat ogenblik verstandig, al zou het kunnen gebeuren, dat hij er later spijt van had. Meestal neemt men echter die houding aan onder de in-

vloed van emoties, vaak van de vrees hetzij voor de ander of voor het eigen onvermogen het anders te doen.

Vrees zal kunnen domineren, als er onzekerheid bestaat omtrent de uitslag van een poging zich te geven, zoals men is. Maar leven als mens betekent in onzekerheid verkeren. Zo is immers de feitelijke toestand. Het mag waar zijn, dat het ook betekent die onzekerheden, de kwade kansen, kleiner te maken. Dat doen wij b.v. door maatregelen van hygiëne, bestrijding van ziekten, verkeersvoorschriften enz. Maar zorg en aandacht geven, aan al datgene, waar wij iets aan kunnen doen, mag ons niet doen vergeten, dat deze mogelijkheden begrensd zijn en dat de grote opgave van ons leven is leren met de onzekerheid te leven. Het risico verbonden aan onze omgang met mensen, aan ons deel hebben aan een maatschappij, die verre van volmaakt is en aan een volkerengemeenschap, die deze naam niet verdient, hebben wij te nemen. Wie daar allereerst de kwade kansen in ziet — ik geef toe, dat die er wel degelijk zijn — vergeet, dat er ook mogelijkheden ten goede in schuilen en dat het juist het zo goed zichtbare tekort is dat de mens prikkelt er zoveel mogelijk aan te doen. De vrees, die ons vóór alles naar veiligheid doet streven, is een slechte raadgever. Zij ontnemt ons de kans om geestelijk tot ontplooiing te komen. Immers dat vraagt eigen inspanning, eigen initiatief, weerstanden, waar wij onze krachten aan meten kunnen en durf om onzekere levenskansen onder de ogen te zien. Dat vraagt ook bereidheid ons zelf te geven in het verkeer met onze medemensen, lotgenoten, laat ons dat toch nooit vergeten, telkens, als zij het nodig hebben of daar hun vreugde in vinden. En hoe zou dat anders kunnen dan door zo goed en zo kwaad als het kan tot hen te komen zonder masker. Vertrouwen geven kan tot teleurstelling leiden, het kan ook een ijskorst, die een naar medeleven dorstend mens omsluit, doen smelten. En telkens weer doet het ons ervaren hoe een kostelijk goed het is te leven met en voor anderen.

Er zullen er onder u wellicht zijn, die geneigd zijn te vragen: „Zijn dit nu humanistische gedachten?”. Mijn antwoord is ja. Maar dat wil niet zeggen, dat zij niet het geestelijk bezit van anderen zouden zijn. Integendeel zij zijn algemeen menselijk. Het betekent echter wel, dat zij typerend zijn voor de humanistische levensrichting. Die wijst ons immers steeds de weg naar menselijke problemen, menselijke situaties, menselijke noden en menselijke behoeften, omdat hier en nu onder de mensen onze levens-taak ligt.

D. H. PRINS

sympathisanten

Reeds velen gaven zich op als sympathisant. Was u daar ook al bij? En zo ja, hoe staat het met die relatie van u, die zo sympathiek tegenover het Verbond staat? Heeft u het hem of haar reeds gevraagd?

Aanmelding: Centraal bureau Hum. Verbond - Oudegracht 152 - Utrecht. Bijdrage f 10,— per jaar.

SPOORTREIN

Er zijn mensen die het reizen naar en van hun vakantieadres verloren tijd vinden. Zij zijn waarschijnlijk te modern en aan de romantiek van de spoortrein ontvassen. Zij haasten zich naar een of andere koelzakelijke luchthaven, wachten daar even tot de zachtgesluierde stem van een dame, grondstewardes genaamd, hun vriendelijk verzoekt zich aan boord te begeven en dan verdwijnen zij in het zwerk. Als ze daar een uurtje hebben doorgebracht met het besta- ren van de wolken of het lezen van het avondblad dalen ze het trappetje af en hun reis is volbracht.

Ik vind het ook heel aardig om zó, snel en gemakkelijk een aantal landen over te vlie- gen. Maar als ik vakantie heb geeft een een- voudige ouderwetse spoortrein mij veel meer het gevoel van de wijde wereld in te trekken. Dat gevoel begint trouwens al, als mijn echtgenote de koffers pakt. Als ik alleen op reis ga is een klein handig koffertje vol- doende. Gaan wij getweeën dan nemen wij ruim vier maal zoveel mee. En alles is vol- komen verantwoord. Ik bemoei mij daar verder niet mee, want mijn taak beperkt zich tot het dragen.

Deze keer hebben wij in de trein naar zoele gewesten terdege kennis gemaakt met de in- tegratie van Europa. Tot het Roergebied was onze coupé heerlijk ruim gebleven. Behalve wij zaten er een bolle Engelse jongen in en een dweepziek meisje dat naar Keulen wilde. Zij had een bijzonder hunkerende uitdruk- king op haar gelaat en was bij de grens al verder gevorderd met de verovering van Engeland dan haar voorzaten indertijd. Wie schetst onze verbazing, toen wij zagen, dat zij te Keulen werd afgehaald door een jonk- man die haar onstuimig begroette. En zij liet zich niet onbetuigd. Blijkbaar was ze niet eenkennig.

Bij het Roergebied stegen er enkele Italia- nen in, die blijkbaar liever de Duitse kolen- en staalindustrie op de been hielden dan de schapenteelt in Apulië. Zij hadden elkaar heel wat te vertellen. Eerst dachten wij, dat deze moegewerkte arbeiders stellig na korte tijd wel zouden zwijgen en insluimeren. Maar daar kwam niets van. Blijkbaar had- den zij altijd nachtdienst en begonnen zij tegen een uur of half twee pas op te leven. Toen waren wij bij Bingen. Een klein, on- vermoeibaar ventje, dat ik er van verdacht op Togliatti te stemmen, was nog op volle kracht. In Mainz was het mij volstrekt dui- delijk geworden, dat Italiaans een afschu- welijk lelijke taal is. Volslagen onmuzikaal en ritmisch rammelend reed de kleine de Bovenrijnse Laagvlakte binnen. Eerst toen veel later de zon aarzelend opging boven het Zwarte Woud vergunde hij ons een ogenblik rust. Het verwondert mij nu niet meer, dat

het Romeinse Rijk ten onder is gegaan. Het moest tenslotte mislopen met dit ononder- broken geratel.

Indien het enigszins mogelijk is zullen wij een maaltijd nuttigen in de spoortrein. Dat hebben wij op de terugreis dan ook gedaan. Het heeft voor ons een bijzondere bekoring om met een snelheid van meer dan honderd kilometer per uur soep te drinken. Men neemt de lepel ter hand en na enkele slok- jes is men alweer duizend meter verder. Zó snel eten wij thuis nooit.

Wij kregen aan ons keurig gedekt tafeltje een fraai uitgevoerd boekje ter inzage. Daarin werden wij door de leiding van de onderne- ming die deze rijdende restaurants exploi- teert van harte welkom geheten. Men ver- heugde zich bovenmate, dat wij wel zo vriendelijk waren onze honger en dorst te komen stillen. Men bood ons de keus uit een rijke sortering edelbieren, spirituozen en frisdranken. Sober als wij zijn bestelden wij een citroendrank.

Wij hadden net zo goed nectar of wodka kunnen vragen, want iedereen die zich niet in het bier stortte kreeg hetzelfde prikke- lende bronwater, ontijzerd maar overigens vol geneeskrachtige mineralen en vol na- tuurlijk koolzuur. Het was wel lauww, maar heerlijk nat.

Bij het doorlezen van zo'n uitvoerige spijs- kaart leert men van allerlei. Zo weet ik nu, dat men in Duitsland onder Reh een klein paardje verstaat. Er was een menu, waar- van Rehragout en een of ander soort Nudeln de hoofdbestanddelen waren. Dit hebben wij niet genomen. Wij hielden niet van noedelen, van het woord niet en van de zaak niet. Daarom namen wij maar eenvoudig ossen- heup in madeirasaus, want onze soberheid heeft ook haar grenzen. Overigens is het ons nog steeds niet duidelijk waarom de sju madeirasaus moest heten. Was het alleen om ons onze deviezen te ontwringen en het Wirtschaftswunder nog wonderlijker te maken?

Men moet anders wel de grootste bewonde- ring hebben voor de vaklieden die op zo'n beknopt grondgebied nog kans zien tiental- len maaltijden te bereiden. Het duurt dan misschien wat langer, maar dat is voor ons die reeds in het simpele aan tafel zittend rij- den het grootste plezier hebben in het minst geen bezwaar. Wij waren tenminste zeer op- getogen, toen wij konden constateren, dat wij ruim honderdvijfentwintig kilometer hadden getafeld.

Zo wordt men in de spoortrein aan geld misschien iets armer, maar aan ervaringen onmetelijk veel rijker. Als wij meer op reis konden gaan zouden wij nog rijker worden. Maar daar zijn wij nu weer te arm voor.

H. H.

lezingen voor de radio

- 8 juli VARA 9.45 uur: C. Cabout: „Vrijheid en verveling”
- 15 juli VARA 9.45 uur: A. Katan: „Eén stem in het kapittel”
- 22 juli VARA 9.45 uur: P. Spigt: Konden wij maar oppervlakkig blijven!!
- 29 juli VARA 9.45 uur: Jac. de Roy: Geen krant in de bus